

Ἡ Πυθαγορική θεωρία τῶν ἀριθμῶν, ὡς οὐσίας τῶν ὄντων, δὲ σημαίνει, στὸ βάθος της, τίποτ' ἄλλο παρὰ πῶς οἱ νόμοι τοῦ Λόγου, οἱ νόμοι τῆς Λογικῆς, εἶναι καὶ νόμοι τοῦ Σύμπαντος, νόμοι τοῦ ἀπολύτου ὄντος — Πραγματικοῦ.

Καὶ ἡ Φιλοσοφία συνεπῶς τοῦ Πυθαγόρα καὶ ὄλων τῶν Πυθαγορείων κινεῖται μέσα στὸ ἴδιο κλίμα τῆς γενικῆς ὄντολογικῆς θεωρίας ὄλων τῶν Προσωκρατικῶν φιλοσόφων, τῆς θεωρίας τῆς ἀρχῆς τῆς ἀπόλυτης ἐνότη-
τας τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς ταυτότητας τοῦ ὄντος καὶ τοῦ Λόγου, τῆς ἀρχῆς τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ ἀπολύτου Σπριριτουαλισμοῦ (Πανπνευματισμοῦ).

Τὸν οὐσιαστικὸ αὐτὸ χαρακτήρα τῆς Πυθαγορικῆς Φιλοσοφίας ἐπιβεβαιώνει μὲ τὸ κολοσσαῖο κῦρὸς του καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης: «Οἱ καλούμενοι Πυθαγόρειοι, τονίζει ὁ Ἀριστοτέλης, τῶν μαθημάτων ἀψάμενοι πρῶτον ταῦτα προήγαγον, καὶ ἐντραφέντες ἐν αὐτοῖς τὰς τούτων ἀρχὰς τῶν ὄντων ἀρχὰς φήθησαν εἶναι πάντων... Τὰ τῶν ἀριθμῶν στοιχεῖα τῶν ὄντων στοιχεῖα πάντων ὑπέλαβον εἶναι, καὶ τὸν ὄλον οὐρανὸν ἁρμονίαν εἶναι καὶ ἀριθμὸν» (Μεταφ. Α.5.985 β.23, 986 α).

Ἐπίσης ὁ Φιλόλαος, ἀπὸ τοὺς κορυφαίους Πυθαγορείους, τονίζει, πῶς οἱ ἀρχές τῶν ἀριθμῶν εἶναι καὶ ὄντολογικὲς καὶ γνωσιολογικὲς ἀρχές ὄλων τῶν ὄντων. Ἡ φύση καὶ ἡ δύναμη τῶν ἀριθμῶν ἰσχύει, σύμφωνα μὲ τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους του, «οὐ μόνον ἐν τοῖς δαιμονίοις καὶ θείοις πράγμασι, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀνθρωπικοῖς ἔργοις καὶ λόγοις πᾶσι καὶ κατὰ τὰς δημιουργίας τὰς τεχνικὰς πάσας καὶ κατὰ τὴν μουσικὴν» (Diels 44(82)B.11).

Γενικὰ ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πυθαγόρα καὶ τῶν Πυθαγορείων εἶναι ἡ Φιλοσοφία τῆς ἀπόλυτης πνευματοποίησης καὶ ἰδανικοποίησης τοῦ Σύμπαντος, τῆς ἀστραφτερῆς ἀποκάλυψης τῆς πνευματικῆς οὐσίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ βάθους ὅλης τῆς Δημιουργίας. Ὁλος ὁ Κόσμος, στὰ μάτια τους, εἶναι στὸ βάθος του θεῖος. Καὶ ἡ θεία ψυχὴ του εἶναι ἡ κινητήρια δύναμη τοῦ Σύμπαντος. Ὁλος ὁ Κόσμος εἶναι μιὰ «θεία πολιτεία», «ὁ οἶκος, ἡ ἀκρόπολις τοῦ Διός». Κατὰ τοὺς Πυθαγορείους «οἱ θεοὶ εἶναι μόνο οἱ εἰκό-
νες τῆς τάξης καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ Σύμπαντος, μόνο τὰ ἰδεώδη τῆς αἰώνιας ταυτότητας ὅλης τῆς Δημιουργίας» (Karl Joel αὐτοῦ. σελ. 379 καὶ 385).

8. ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ. Ἡ φιλοσοφικὴ σκέψη τοῦ Ἐμπεδοκλῆ βαδίζει στὸ δρόμο, ποὺ ξάνοιξε ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πυθαγόρα καὶ τῶν Πυθαγορείων, τὸ δρόμο τῆς φιλοσοφικῆς θεώρησης τοῦ Κόσμου ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς διάστασης τοῦ Βάθους — Ὑψους. Ἡ μεταφυσικὴ τοῦ ἀθάνατου θεοῦ («ἄμβροτου θεοῦ, οὐκέτι θνητοῦ» Ἀπόσπ. 112,4) ποιητὴ καὶ φιλοσόφου, κατὰ τὸν ἴδιο τὸν αὐτοχαρακτηρισμὸ του, εἶναι ἕνας τιτάνιος δραματικώτατος καὶ τραγικώτατος πνευματικὸς καὶ ἠθικὸς ἀγώνας πνευματικῆς καὶ μεταφυσικῆς λύτρωσης τοῦ Ἀνθρώπου μὲ τὴ μεταφυσικὴ διεξόδυσή του μέσα στὰ αἰώνια βάθη καὶ σκοτάδια τοῦ ἀπολύτου μεταφυσικοῦ ὄντος καὶ τοὺς αἰώνιους ἀόρατους καὶ μυστικοὺς μεταφυσικοὺς κόσμους τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς. Τὸ μεταφυσικὸ δράμα τῆς Ἑλληνικῆς Ψυχῆς καὶ γενικὰ τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς μέσα στὶς ἄβυσσες τοῦ Ἀπείρου καὶ τῆς Αἰωνιότητος, τὸ δράμα τῆς

μοίρας τοῦ Ἀνθρώπου μετὰ τὸ θάνατο, ἴσως ποτὲ ἄλλοτε δὲν παίχτηκε συγκλονιστικώτερα ἀπ' ὅ,τι παίχτηκε στὴ ζωὴ τοῦ Ἀκραγαντίνου φιλοσόφου. Ὁ χαρακτηρισμὸς του στὴν Ἀρχαιότητα, ὡς ἐνὸς ἀπὸ τοὺς μεγάλους μελαγχολικούς, καὶ ὁ μῦθος τοῦ θανάτου του μ' ἓνα ἄλμα μέσα στὸν κρατήρα τοῦ ἠφαιστείου τῆς Αἴτνας ἀποκαλύπτουν τὴν ἀλήθεια αὐτῆ.

Ὁ λυτρωτικὸς ἀγώνας τοῦ μεταφυσικοῦ στοχασμοῦ τοῦ Ἐμπεδοκλῆ κινιέται μέσα στὶς σφαῖρες καὶ τοὺς κόσμους τῆς πανψυχιστικῆς, πανζωϊστικῆς καὶ πανπνευματολατρικῆς μεταφυσικῆς κοσμοθεωρίας ὄλων τῶν μεγάλων φιλοσόφων τῆς Προσωκρατικῆς ἐποχῆς. Ὅλοι οἱ εἰδικοί καὶ παγκόσμιου κύρους μελετητὲς κι' ἐρμηνευτὲς τῶν ἐρειπίων, ποὺ ἐσώθηκαν ἀπὸ τὸν ὑπέρκαιο αἰῶνιο ναὸ τῆς μεγαλόπνοης καὶ ὑψηλόφρονος δημιουργίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, συμφωνοῦν ἀπόλυτα γιὰ τὸ χαρακτηρισμὸ αὐτὸ τῆς Φιλοσοφίας του.

Στὸ φῶς τῆς ἀλήθειας αὐτῆς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ μᾶς ἀνεβάζει ὁ ἴδιος ὁ προφήτης ποιητῆς καὶ φιλόσοφος μὲ τὰ σωζόμενα ἀπὸ τὸ ὄλο φιλοσοφικὸ ἔργο του ἀποσπάσματα. Τὸ διαφωτιστικώτατο καὶ ἀποκαλυπτικώτατο ἀπόσπασμα 103 (Diels 31(21)B.103) ἀποκαλύπτει ὁλόφωτα, πῶς τὰ πάντα μέσα στὸν Κόσμο εἶναι πνευματικά. Τὸ ἀπόσπασμα αὐτὸ ἔχει ὡς ἑξῆς: «τῆδε μὲν οὖν ἰότητι Τύχης πεφρόνηκεν ἅπαντα» (μὲ τὴ θέληση τῆς Τύχης ὅλα γενικὰ τὰ ὄντα ὄλου τοῦ Κόσμου ἔχουν προικιστῆ μὲ πνεῦμα (πνευματικὴ συνείδηση). Καὶ κατὰ τὸ Σιμπλίκιο ὅπως τὸ φιλοσόφημα αὐτὸ ἔτσι καὶ πολλὰ ἄλλα «ἂν τις εὖροι ἐκ τῶν Ἐμπεδοκλέους Φυσικῶν παραθέσθαι ὡσπερ καὶ τοῦτο», τὸ ἀπόσπ. 103 (Diels 31(21)B.103).

Καὶ τὸ ἀπόσπ. 35,6 τοῦ Ἐμπεδοκλῆ τονίζει, πῶς ἢ μιὰ ἀπὸ τίς δύο πρῶτες δυνάμεις — ἀρχὲς τῆς δημιουργίας ὄλου τοῦ Κόσμου, ἢ «Φιλότης» ὁ Ἔρως ἢ ἡ Ἀγάπη, δημιουργεῖ τὴν ἐνότητα τοῦ Σύμπαντος μὲ θέληση, συνειδητά, μὲ πνευματικὴ συνείδηση («θελημὰ συνιστάμεν»).

Ἐπίσης τὸ ἀπόσπ. 110.10 τονίζει: «πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ νόματος αἴσαν» (Diels 31(21)B.110.10), (γιατὶ γνώριζε, πῶς ὅλα στὸν Κόσμο ἔχουν φρόνηση (πνευματικὴ συνείδηση) καὶ συμμετέχουν στὴ Σκέψη).

Καὶ τὴν ὀρθὴ αὐτῆ ἐρμηνεῖα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ δέχεται κι' ἐπιβεβαιώνει καὶ αὐτὸς ὁ σκεπτικιστῆς ἀρχαῖος φιλόσοφος Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς (πρὸς μαθηματ. VIII 286) μ' αὐτοὺς τοὺς λόγους: «Ἐμπεδοκλῆς ἔτι παραδοξότερον πάντα ἡξίου λογικὰ τυγχάνειν καὶ οὐ ζῶα μόνον ἀλλὰ καὶ φυτὰ ρητῶς γράφων «πάντα γὰρ ἴσθι φρόνησιν ἔχειν καὶ νόματος αἴσαν» (Diels 31(21)B.110.10).

Ἡ μεταφυσικὴ κοσμοθεωρία τοῦ Ἐμπεδοκλῆ πλέει μέσα στοὺς κόσμους τοῦ Θεϊσμοῦ (Diels 31(21)B.4,6,17,21,12,22,23,24,27,28,29,31,66,71,73,75,86,87,95,96,98,103,112,115,116,117,119,122,123,128,131,142,151). Ὁλος ὁ Κόσμος, στὰ μάτια τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, εἶναι ἐνθεός καὶ οἱ δυνάμεις, ποὺ τὸν κυβερνοῦν καὶ τὸν κατευθύνουν στὴ ζωὴ του, εἶναι οἱ δυνάμεις τῶν ἀθανάτων θεῶν. Τὸ ἀπόσπ. 35.13 διακηρύσσει, πῶς ὄλο τὸν Κόσμο ἐδημιούργησε ἢ θεῖα ἀθάνατη ὁρμὴ τοῦ θεοῦ Ἔρωτος, τῆς Φιλότητος («ἡπιό-

φρων Φιλότητος ἀμεμφέος ἄμβροτος ὄρμη» (ἡ θεία ἀθάνατη ὄρμη τῆς τελείας καὶ ἀφογῆς Ἀγάπης μὲ τὶς γλυκεῖες καὶ γαλήνιες σκέψεις.)

Καὶ τὸ Σύμπαν, (ὁ Σφαῖρος), κατὰ τὸν ὄρο τοῦ ἴδιου τοῦ φιλοσόφου, δημιουργία τοῦ Ἔρωτος, τῆς Φιλότητος, τῆς Ἀφροδίτης, τῆς Ἀρμονίας, στὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ Ἐμπεδοκλή, εἶναι θεῖος (Diels 31(21)B.27,28,29, 31). Καὶ ὅτι ὁ «κυκλοτερῆς Σφαῖρος» (Ἀποσπ. 28) εἶναι θεῖος, μαρτυροῦν οἱ ἴδιοι οἱ λόγοι τοῦ ποιητῆ φιλοσόφου. Τὸ ἀπόσπ. 31 τονίζει καθαρότατα, πὼς ὅλα τὰ μέλη τοῦ Σφαίρου εἶναι μέλη θεοῦ («θεοῖο»).

Τὰ ἀποσπ. 29 καὶ 134 πολεμοῦν τὴν ὑλιστικὴν κοσμοθεωρίαν καὶ τονίζουν, πὼς ἡ Θεότητα δὲν εἶναι ὑλικὴ ὑπόστασις καὶ οὐσία, «ἀλλὰ φρὴν ἱερὴ καὶ ἀθέσφατος... φροντίσι κόσμον ἅπαντα καταΐσσοῦσα θεοῖσιν» («ἀλλὰ πνεῦμα ἱερὸ καὶ ὑπερανθρώπινο, πού μὲ γοργῆς σκέψεις καὶ μ' ὄρμη διαπερνᾷ τὸ Σύμπαν).

Τὴν πανψυχιστικὴν, πανπνευματικὴν καὶ πανθειστικὴν φύσιν τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλή βεβαιώνει καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, στὰ μάτια τοῦ Ἐμπεδοκλή, ὅλα τὰ στοιχεῖα ὅλου τοῦ Κόσμου εἶναι «θεοί»¹. (Diels 31(21)A.40). Καὶ κατὰ τὸ δοξογράφο καὶ φιλόσοφο Ἀέτιο ὁ Ἐμπεδοκλῆς «λέγει δὲ καὶ τὰ στοιχεῖα θεοὺς καὶ τὸ μῖγμα τούτων τὸν κόσμον καὶ πρὸς τούτοις τὸν Σφαῖρον, εἰς ὃν πάντα ταῦτ' ἀναλυθῆσεται, τὸ μονοειδές. καὶ θείας μὲν οἶεται τὰς ψυχάς, θείους δὲ καὶ τοὺς μετέχοντας αὐτῶν καθαρὸς καθαρώς» (Diels 31(21)A.32).

Σχετικὰ μὲ τὴν Φιλοσοφίαν τοῦ Ἐμπεδοκλή εἶναι ἀνάγκη νὰ διευκρινιστῆ, πὼς οἱ πραγματικὲς πρῶτες ἀρχὲς τῶν ὄντων, στὰ μάτια του, δὲν εἶναι τὰ περίφημα «ριζώματα», τὰ τέσσερα ὑλικά στοιχεῖα, ἡ Γῆ, ὁ Ἄερας, ἡ Φωτιὰ καὶ τὸ Νερό, ἀλλ' ἡ «Φιλότης καὶ τὸ Νεῖκος», στοιχεῖα «ἀγέννητα καὶ ἀθάνατα, ἀναρχα καὶ αἰώνια» (Diels 31(21)B.16). Οἱ δύο ὁμοῦς αὐτὲς δυνάμεις καὶ πρῶτες ἀρχὲς ὅλου τοῦ Κόσμου δὲν εἶναι ὑλικές, ἀλλ' ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς δυνάμεις — μορφῆς τοῦ ἠθικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ, στὸ βάθος, Ὄντος, τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς οὐσίας τοῦ Κόσμου.

Στὸ ἀληθινὸ φῶς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλή, ἀπάνω στὸ πρόβλημα αὐτὸ τῆς ἠθικῆς οὐσίας τοῦ Κόσμου, μᾶς ὁδηγεῖ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἀριστοτέλης. Στὴ μεταφυσικὴ του (A.4.985a5, Diels 31(21)A.39) ὁ Ἀριστοτέλης τονίζει, πὼς οἱ πρῶτες ἀρχὲς τῆς ζωῆς τοῦ Κόσμου, κατὰ τὴν Φιλοσοφίαν τοῦ Ἐμπεδοκλή, εἶναι τὸ Ἀγαθὸ καὶ τὸ Κακὸ («εὐρήσει τὴν μὲν Φιλίαν αἰτίαν οὐσαν τῶν ἀγαθῶν, τὸ δὲ Νεῖκος τῶν κακῶν ὥστ' εἴ τις φαίη τρόπον τινὰ καὶ λέγειν καὶ πρῶτον λέγειν τὸ κακὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀρχὰς Ἐμπεδοκλέα, τάχ' ἂν λέγοι καλῶς, εἶπερ τὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων αἰτίον αὐτὸ τᾶγαθὸν ἔστι καὶ τῶν κακῶν τὸ κακόν.») (Μεταφ. 985a. 5 — 10).

Καὶ ὁ θεός, πού εἶναι παντοκράτορας καὶ κυριαρχεῖ ἀπόλυτα μέσα στὸ Πάνθεο τοῦ Ἀκραγαντίνου φιλοσόφου, εἶναι ὁ Ἔρως, ὁ πρωτοθεὸς τῆς πνευματολατρικῆς κοσμοθεωρίας καὶ τῆς ἠθικῆς βιοθεωρίας τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς: «οὐδέ τις ἦν κείνοισιν Ἄρης θεός οὐδὲ Κυδοιμός,

1. Πρβλ. Gomperz Griech. Denker Ἐμπεδ. § 6 καὶ ἀπόσπ. 7, 16, 17, 26,

οὐδὲ Ζεὺς βασιλεύς, οὐδὲ Κρόνος, οὐδὲ Ποσειδῶν,
ἀλλὰ Κύπρις βασίλεια» (Ἀπόσπ. 128).

(Καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους (Σ.Σ. τοὺς ἀνθρώπους τῆς χρυσῆς ἐποχῆς) δὲν ὑπῆρχε κανεὶς θεὸς Ἀρης, οὔτε ὁ θεὸς τοῦ πολεμικοῦ σάλου καὶ τάραχου, κανεὶς βασιληᾶς Δίας, οὔτε Κρόνος, οὔτε Ποσειδῶνας, ἀλλὰ μόνη βασίλισσα ἦταν ἡ θεὰ Ἀφροδίτη τῆς Κύπρου).

Στὸ φῶς τῆς πανψυχιστικῆς, πανπνευματικῆς καὶ πανθειστικῆς μεταφυσικῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ, ὅλος ὁ Κόσμος, τὸ Σύμπαν στὴν αἰωνιότητά του, ὁ «Σφαιρὸς», εἶναι ἔμψυχος, ἐνζωος κι' ἐνθεος, ἓνας παγκόσμιος καὶ παναιώνιος ὀργανισμὸς ζωῆς, μιὰ παγκόσμια Ὀλότητα κι' Ἐνότητα. Τὰ πάντα μέσα στὸν Κόσμο εἶναι, στὸ βάθος, ἓνα καὶ τὸ αὐτό, μιὰ οὐσία, κι' ἔχουν ἓνα πνεῦμα, μιὰ ψυχὴ, μιὰ μοῖρα. Ὅλα εἶναι πνευματικὰ καὶ θεῖα.

Διαφωτιστικώτατα, ἀπάνω στὸ θέμα αὐτό, εἶναι τὰ ὅσα ἀναφέρει σχετικά ὁ Σέξτος ὁ Ἐμπειρικός: «οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Πυθαγόραν καὶ τὸν Ἐμπεδοκλέα καὶ τὸ λοιπὸν τῶν Ἰταλῶν πλήθος φασὶ μὴ μόνον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς εἶναι τινα κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἄλογα τῶν ζῴων. ἔν γὰρ ὑπάρχειν πνεῦμα τὸ διὰ παντὸς τοῦ κόσμου διηκὸν ψυχῆς τρόπον τὸ καὶ ἐνοῦν ἡμᾶς πρὸς ἐκεῖνα» (Προβλ. ἀπόσπ. Β. 134,5). «διόπερ καὶ κτείνοντες αὐτὰ καὶ ταῖς σαρκῖν αὐτῶν τροφόμενοι ἀδικήσομέν τε καὶ ἀσεβήσομεν ὡς συγγενεῖς ἀναιροῦντες. ἐνθεν καὶ παρήνουν οὗτοι οἱ φιλόσοφοι ἀπέχεσθαι τῶν ἐμψύχων» (Diels 31(21)B.136).

Ἀποκαλυπτικὴ καὶ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Ἀετίου: «Παρμενίδης καὶ Ἐμπεδοκλῆς καὶ Δημόκριτος ταῦτ' ἐνοῦν καὶ ψυχὴν, καθ' οὓς οὐδὲν ἄν εἴη ζῶον ἄλογον κυρίως.» (Diels 31(21)A.96). Τὰ πάντα μέσα στὸν Κόσμο, ὀργανικὰ καὶ ἀνόργανα (;), ἔμψυχα καὶ ἄψυχα (;), λογικὰ καὶ ἄλογα (;) εἶναι πνευματικὰ καὶ μόνο πνευματικὰ καὶ τὰ διαπερνᾷ, τὰ ἐψυχώνει, τὰ ζωογονεῖ καὶ τὰ φλογίζει ἱερὸ πνεῦμα, «φρὴν ἱερή» (Ἀπόσπ. Β. 134. 4 — 5).

Μέσα στὸν κόσμο τοῦ Πανψυχισμοῦ — Πανπνευματισμοῦ — Πανθεισμοῦ τῆς μεταφυσικῆς τοῦ Ἐμπεδοκλῆ εἶδε τὸ φῶς καὶ ἡ θεωρία του τῆς μετεμψύχωσης ἢ μετενσωμάτωσης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μετὰ τὸ θάνατο. Οὐσία τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας ἡ τάση πρὸς τὸ Ἀπόλυτο, τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ τῆς Αἰωνιότητος. Ἡ θέληση καὶ ἡ κατάκτηση τῆς Ἀθανασίας. Καὶ ἡ θεωρία τῆς μετεμψύχωσης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι μι' ἄλλη μορφή τῆς θεωρίας τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς («μάλιστα δὲ πάντων συγκατατίθεται τῇ μετενσωματώσει οὕτως εἰπὼν «ἤδη γὰρ ποτ' ἐγὼ γενόμην κοῦρός τε κόρη τε θάμνος τ' οἶωνός τε καὶ ἔξαλλος ἔλλοπος ἰχθύς... οὗτος πάσας εἰς πάντα τὰ ζῶα μεταλλάττειν εἶπε τὰς ψυχὰς» (Diels 31(21)A.31,B.117).

(Πρὸ πάντων δέχεται τῇ μετενσωμάτωση τῶν ψυχῶν. Οἱ λόγοι του ἔχουν ὡς ἔξῃς: γιὰτὶ ἐγὼ ἔγινα ἤδη μιὰ φορὰ καὶ νεῖος καὶ κόρη καὶ φυτὸ

καὶ πουλὶ καὶ ἄφωνο ψάρι ἔξω ἀπ' τῆ θάλασσα... Ὁ Ἐμπεδοκλῆς εἶπε, πῶς ὄλες οἱ ψυχῆς μετεμψυχώνονται μετὰ τὸ θάνατο σ' ὄλα τὰ ζῶα).

Ὁ ἀθάνατος («ἄμβροτος») θεὸς τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἀρχαίας Ἑλλάδας, ὅπως καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ τῆς Προσωκρατικῆς Φιλοσοφίας, εἶναι ἓνας μύστης, ἱεροφάντης καὶ προφήτης τῆς παναιώνιας Ἑλληνικῆς Θρησκείας τῆς λατρείας τοῦ Πνεύματος, ὡς πρώτης δημιουργικῆς ἀρχῆς τοῦ Σύμπαντος, καὶ τῆς Ἀρετῆς, ὡς μοναδικῆς ἀρχῆς καὶ δύναμης κατάκτησης τῆς Αἰωνιότητος καὶ τῆς Ἀθανασίας. Καὶ πιστὸς στὰ αἰώνια θέσφατα, ρήματα καὶ δόγματα τῆς Θρησκείας αὐτῆς ὁ Ἐμπεδοκλῆς θεομοθετεῖ γιὰ τὴν Αἰωνιότητα, πῶς ὁ ὑπέρτατος, ἱερώτατος καὶ θειώτατος σκοπὸς τοῦ Ἀνθρώπου στὴ ζωὴ του ἀπάνω στὴ Γῆ καὶ μέσα στὸ Σύμπαν εἶναι ἡ ἠθικὴ τελειοποίησή του, ἡ θεοποίησή του καὶ ἡ ὁμοίωσή του μετὰ τοὺς θεοὺς (*Απ. Β.146.) μετὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀγιώτατου ἠθικοῦ χρέους τῆς δσιότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης. Καὶ τὸ σκοπὸ αὐτὸ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ τὸνίζει καὶ ἐκθειάζει καὶ ὁ Κλήμης τῆς Ἀλεξανδρείας (2ος — 3ος αἰῶνας μ.Χ.) στοὺς Στρωματεῖς του (V.122) μετὰ τοὺς ὑπεροχώτατους αὐτοὺς λόγους του: «ἦν δὲ ὀσίως καὶ δικαίως διαβιώσωμεν, μακάριοι μὲν ἐνταῦθα, μακαριώτεροι δὲ μετὰ τὴν ἐνθέδε ἀπαλλαγὴν, οὗ χρόνον τινὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἔχοντες, ἀλλ' ἐν αἰῶνι ἀναπαύεσθαι δυνάμενοι «ἀθανάτοις ἄλλοισιν ὁμέστιοι, αὐτοτῶραπεζοὶ ἐόντες, ἀνδρείων ἀχέων ἀπόκληροι, ἀτειρεῖς» ἡ φιλόσοφος Ἐμπεδοκλέους λέγει ποιητικῆ» (Diels 31(21)B.147). (Ὁμέστιοι καὶ ὁμοτῶραπεζοὶ μετὰ τοὺς ἄλλους ἀθάνατους θεοὺς, ἄμοιροι ἀπὸ τοὺς σκληροὺς πόνους τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀδάμαστοι καὶ ἀνίκητοι).

Καὶ τὸν ἴδιο σκοπὸ ὁ Κλήμης ἐγκωμιάζει καὶ σ' ἄλλο μέρος τοῦ συγγράμματός του «Στρωματεῖς» μετὰ αὐτοὺς τοὺς λόγους: «φησὶ δὲ καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς τῶν σοφῶν τὰς ψυχὰς θεοὺς γίνεσθαι ὧδέ πως γράφων·

εἰς δὲ τέλος μάντις τε καὶ ὕμνοπόλοι καὶ ἰητροὶ
καὶ πρόμοι ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισι πέλονται,
ἐνθεν ἀναβλαστοῦσι θεοὶ τιμῆσι φέριστοι».

(Diels 31(21)B.146).

(Καὶ στὸ τέλος γίνονται μάντις καὶ ὕμνωδοὶ καὶ γιατροὶ καὶ ἡγέτες τῶν ἀνθρώπων ἀπάνω στὴ Γῆ καὶ λατρεύονται ὡς θεοὶ μετὰ μεγάλες τιμές.)

Τέλος πρέπει καὶ ἐδῶ νὰ τονιστῆ, πῶς ὁ Πανθεϊσμός τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἐμπεδοκλῆ δὲν εἶναι ὁ νατουραλιστικὸς καὶ ὑλιστικὸς Πανθεϊσμός τῶν Νεώτερων Χρόνων, ἀλλ' ὁ Πανθεϊσμός τοῦ Χριστιανισμοῦ (βλ. σελ. 324.)

Στὸ φῶς καὶ τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς Ἑλληνικῆς Μεταφυσικῆς τὰ πάντα εἶναι θεῖα, πνευματικά. Ὁ Θεὸς εἶναι ὑπερβατικὸς καὶ ὄχι ἐνδοκοσμικός, καθαρὸ πνεῦμα, τὸ ἀπόλυτο, ἄπειρο καὶ αἰώνιο δημιουργικὸ Πνεῦμα. Καὶ τὸ Πᾶν; ὁ Θεός, στὴν κοσμικὴ καὶ τὴν ἱστορικὴ ἐκδήλωσή του καὶ ἐνσάρκωσή του, στὰ κοσμικὰ Θεοφάνειά του, εἶναι πνεῦμα καὶ μόνο πνεῦμα. Ὁ Πανθεϊσμός τῆς Ἑλληνικῆς Προσωκρατικῆς Φιλοσοφίας εἶναι Πανθεϊ-

σμός, στο νόημα του ἀπολύτου μονιστικοῦ Σπιριτουαλισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

9. ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ. Ὁ Ἀναξαγόρας θεωρεῖται γενικὰ ὡς ὁ πατέρας καὶ θεμελιωτῆς τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ μεταφυσικοῦ Δυϊσμοῦ. Τοῦ Δυϊσμοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ Κόσμου καὶ ὄχι τῶν κόσμων, κατὰ τὸν Κατὶ Joel (Ἱστορ. Ἀρχ. Φιλοσ. σελ. 580 — 581). Ἀλλ' ἡ θεωρία αὐτὴ τῆς Μεταφυσικῆς τοῦ Ἀναξαγόρα γεννᾷ πολλὰ ἀμφιβολίες καὶ θέτει πολλὰ ἐρωτήματα στὴ φιλοσοφικὴ Σκέψη καὶ πρέπει νὰ ἐνοραῖται πάντα μέσα στὸ ἀληθινὸ φῶς τῆς ὅλης Φιλοσοφίας του καὶ σὲ ἀπόλυτη ἁρμονία μὲ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν οὐσία ὅλης τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας καὶ μάλιστα τῆς Προσωκρατικῆς Φιλοσοφίας.

Ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ τῆς Προσωκρατικῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀπολύτου ὄντολογικοῦ ἢ μεταφυσικοῦ Μονισμοῦ, ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπόλυτης ἐνότητας ὅλου τοῦ Κόσμου, στὸ νόημα τοῦ ἀπολύτου μονιστικοῦ Σπιριτουαλισμοῦ. Καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῆς ἐνότητας τοῦ Σύμπαντος εἶναι ἡ ἀρχὴ ποὺ τονίζεται σητότατα καὶ ἐντονώτατα καὶ στὴ Φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρα. Στὴ Φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρα εἶναι βαθύτατη ἡ ἐπίδραση τῆς Φιλοσοφίας τῶν Ἰωνῶν καὶ τῶν Ἑλεατῶν Προσωκρατικῶν φιλοσόφων. Καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνότητας τοῦ Κόσμου εἶναι ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ καὶ τῆς Ἰωνικῆς καὶ τῆς Ἑλεατικῆς Φιλοσοφίας.

Ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξίμαντρον καὶ τοῦ Ἀναξίμενη, ἡ ἀρχὴ τοῦ Ἀπειροῦ. Τὸ Πᾶν, στὸ νόημα τοῦ Ἀναξαγόρα, εἶναι ἄπειρο καὶ τὸ ἀπειροελάχιστο ὄν τοῦ Κόσμου εἶναι οὐσιαστικὰ σὲ ἀπόλυτη ἐνότητα καὶ ἁρμονία μὲ τὸ Ἄπειρο καὶ κλείνει μέσα του τὸ Ἄπειρο. Τὸ ἀπόσπ. 6 ἀπὸ τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Ἀναξαγόρα «Περὶ Φύσεως» τονίζει: «ἐν παντὶ πάντα» καὶ «πάντα παντὸς μοῖραν μετέχει». Καὶ τὸ ἀπόσπ. 8 λέγει: «οὐ κεχώριται ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ οὐδὲ ἀποκέκοπται πελέκει οὔτε τὸ θερμὸν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ οὔτε τὸ ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ θερμοῦ» (Diels 59(46).B.6 καὶ 8).

Τὸν ἐνιστικὸ χαρακτήρα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα τονίζει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης: «ὄρων οὖν πᾶν ἐκ παντὸς γινόμενον... διὸ πάντα ἐν πᾶσιν ἔλεγε μεμῖχθαι» (Diels 59(46)A.45). Καὶ ὁ Ἀέτιος ἀναφέρει «Θαλῆς... Ἀναξαγόρας, Πλάτων, Ἀριστοτέλης, Ζήνων ἕνα τὸν κόσμον» (Diels 59(46)A.63).

Πῶς πρέπει ἤδη νὰ νοηθῆ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐνότητας τοῦ ὄντος στὴ Φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρα; Ὁ ἐνισμός του εἶναι σὲ ἁρμονία μὲ τὸ δυϊσμό του, τὴν κοσμοθεωρία του τῶν δύο πρώτων ἀρχῶν τοῦ Κόσμου, τῆς Ὑλης καὶ τοῦ Πνεύματος;

Τὰ σωζόμενα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ πρὸ πάνω ἔργο τοῦ φιλοσόφου ἀποκαλύπτουν, πῶς ὁ Ἀναξαγόρας διακρίνει δύο περιόδους στὴν Ἱστορία τοῦ Κόσμου. Στὴν πρώτη περίοδο τὰ πάντα εἶναι σὲ ἀπόλυτη ἐνότητα: (οὐ κεχώριται ἀλλήλων τὰ ἐν τῷ ἐνὶ κόσμῳ» (Diels 59(46)B.8) καὶ «δοῦ πάν-

τα χρήματα ἦν, ἀπειρα καὶ πλήθος καὶ σμικρότητα· καὶ γὰρ τὸ σμικρὸν ἀπειρον ἦν» (Diels 59(46)B.1). Καὶ κατὰ τὸ Διογ. Λαέρτιο σύμφωνα μὲ τὴ φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρα «ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν μικρῶν σωμάτων τὸ πᾶν συγκεκρίσθαι» (Diels 59(46)A.1,8).

Στὴ δεύτερη περίοδο ἐμφανίζεται μιὰ νέα πρώτη ἀρχή, ὡς ἀρχὴ τῆς κίνησης καὶ τῆς ζωῆς, τῆς τάξης καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ Κόσμου. Καὶ ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι ὁ Νοῦς, τὸ Πνεῦμα. Κατὰ τὸ φιλόσοφο Ἀέτιο «ὁ δὲ Ἀναξαγόρας φησὶν, ὡς εἰστήκει κατ' ἀρχᾶς τὰ σώματα, νοῦς δὲ αὐτὰ διεκόσμησε θεοῦ καὶ τὰς γενέσεις τῶν ὄλων ἐποίησεν», «Ἀναξαγόρας νοῦν κοσμοποιὸν τὸν θεὸν» (Diels 59(46)A.48).

Ἡ δεύτερη αὕτη περίοδος εἶναι ἡ περίοδος τῆς πανκυριαρχίας τοῦ Πνεύματος μέσα στὸν Κόσμο, τοῦ Νοῦ, τοῦ Θεοῦ. Ὁ «Νοῦς», τὸ Πνεῦμα, εἶναι τὸ θεϊκὸ στοιχεῖο μέσα στὴν ψυχὴ ὄλων τῶν κοσμικῶν ὄντων καὶ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου («ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἐστὶν ἐν ἑκάστῳ θεός» (Εὐριπ. ἀπ. 1018), ὁ «κοσμοποιὸς θεός» τοῦ Ἀπείρου.

Ὁ «Νοῦς», στὸ νόημα τοῦ Ἀναξαγόρα, εἶναι παντοδύναμος καὶ πανκυρίαρχος μέσα στὸ Σύμπαν: «τὰ μὲν ἄλλα παντός μοῖραν μετέχει, νοῦς δὲ ἐστὶν ἀπειρον καὶ αὐτοκρατὲς καὶ μέμικται οὐδενὶ χρήματι, ἀλλὰ μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστὶν» (Diels 59(46)B.12).

Ὁ «Νοῦς», στὸ ἴδιο νόημα, «ἔτι λεπτότατόν τε πάντων χρημάτων καὶ καθαρώτατον, καὶ γνώμην γε περὶ παντός πᾶσαν ἴσχει καὶ ἰσχύει μέγιστον καὶ ὅσα γε ψυχὴν ἔχει καὶ τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάσσω, πάντων νοῦς κρατεῖ... νοῦς δὲ πᾶς ὁμοίος ἐστὶ καὶ ὁ μείζων καὶ ὁ ἐλάττων» (Diels 59(46)B.12).

Οἱ οὐσιαστικὲς ιδιότητες τοῦ Νοῦ, στὰ μάτια τοῦ Ἀναξαγόρα, εἶναι ἡ ἀπλότητα καὶ καθαρότητα («τὸ λεπτότατον καὶ καθαρώτατον»), τὸ ἀπειρο, ἡ ἐλευθερία («νοῦς δὲ ἐστὶν ἀπειρον καὶ αὐτοκρατὲς... μόνος αὐτὸς ἐπ' ἑωυτοῦ ἐστὶν»), ἡ γνώση («γνώμη») ὡς καὶ ἡ κίνηση καὶ παντοδυναμία τῆς τάξης καὶ τῆς διακόσμησης καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ Σύνπαντος (Diels 59(46)B.12).

Ὁ Ἀναξαγόρας ταυτίζει τὸ Νοῦ μὲ τὴ Ψυχὴ καὶ ὁ Νοῦς — Ψυχὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς κίνησης καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Παντός («ὁμοίως δὲ καὶ Ἀναξαγόρας ψυχὴν εἶναι λέγει τὴν κινουῦσαν, καὶ εἴ τις ἄλλος εἶρηκεν, ὡς τὸ πᾶν ἐκίνησε νοῦς»... «Ἀναξαγόρας δ' ἔοικε μὲν ἕτερον λέγειν ψυχὴν τε καὶ νοῦν... χρῆται δ' ἀμφοῖν ὡς μιᾷ φύσει, πλὴν ἀρχὴν γε τὸν νοῦν τίθεται μάλιστα πάντων· μόνον γοῦν φησὶν αὐτὸν τῶν ὄντων ἀπλοῦν εἶναι καὶ ἀμιγῆ τε καὶ καθαρὸν. ἀποδίδωσι δ' ἀμφω τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, τό τε γινώσκειν καὶ τὸ κινεῖν, λέγων νοῦν κινῆσαι τὸ πᾶν» (Ἀριστοτ. π. ψυχῆς Α.2.404α 25,405α.13.(Diels 59(46)A.99,100).

Τὸ Νοῦ, κατὰ τὴ γνώμη τῶν περισσότερων νεώτερων ἐρμηνευτῶν τῆς φιλοσοφίας του καὶ τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας Eduard Zeller (1814 — 1908), ὁ Ἀναξαγόρας νοεῖ ὡς ἄυλο.

Στὸ φῶς τῆς γενικῆς θεωρίας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἀναξαγόρα στὴ δεύτερη περίοδο τῆς Ἱστορίας τοῦ Κόσμου μοναδικὴ ὄντολογικὴ ἀρχὴ τοῦ

Παντός είναι τὸ δημιουργικὸ Πνεῦμα. Κατὰ τὸν Ἄετιο «Ἄναξαγ. «πάντα τὰ ζῶα λόγον ἔχειν τὸν ἐνεργητικὸν» (Diels 59(46)A.101).

Καὶ κατὰ τὸν Πλάτωνα «... εἶναι δὲ τὸ δίκαιον ὃ λέγει Ἄναξαγόρας, νοῦν εἶναι τοῦτο· αὐτοκράτορα γὰρ αὐτὸν ὄντα καὶ οὐδενὶ μεμιγμένον πάντα φησὶν αὐτὸν κοσμεῖν τὰ πράγματα διὰ πάντων ἰόντα» (Κρατυλ. 413 Γ).

Στὴ Φιλοσοφία τοῦ Ἄναξαγόρα τὸ Πνεῦμα, ὃ «Νοῦς», ἀποκαλύπτεται καὶ ὡς ὄντολογικὴ καὶ ὡς γνωσιολογικὴ ἀρχὴ τοῦ Κόσμου, ὡς δύναμη καὶ γνώσης καὶ κίνησης, πνευματικῆς αὐτοσυνείδησης καὶ πνευματικοῦ φωτός, ζωῆς καὶ ἐλευθερίας. Ὁ Ἡράκλειτος, ὁ Πυθαγόρας καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἔθεσαν τὶς βάσεις τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πνεύματος, ἀλλ' ὁ Ἄναξαγόρας ὑψώθηκε σὲ μιὰ ὑψηλότερη φιλοσοφικὴ θεωρία τοῦ Πνεύματος καὶ εἶχε βαθύτατη ἐπίδραση καὶ στὴν Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία καὶ στὴ Νεώτερη Εὐρωπαϊκὴ Φιλοσοφία. Ὁ Ἄναξαγόρας μὲ τὴν ὀξύτατη, διεισδυτικώτατη καὶ βαθύτατη μεταφυσικὴ ἐνόρασή του καὶ σκέψη του, μὲ τὸ ὑψηλὸ θεωρητικὸ πνεῦμά του καὶ τὸ φιλοσοφικὸ ἦθος του, κλασσικὸς τύπος τοῦ θεωρητικοῦ, τοῦ ἀγνοῦ, σεμνοῦ, ὑπερήφανου σοφοῦ, καὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη «νηφάλιου καὶ ἐχέφρονος» πνευματικοῦ δημιουργοῦ, εἶναι ἐν' ἀπὸ τὰ εὐγενικώτερα, φωτεινότερα καὶ δημιουργικώτερα φιλοσοφικὰ πνεύματα ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὅλων τῶν αἰώνων. Στὸ δρόμο, ποὺ ξάνοιξε τὸ ὑψηλὸ μεταφυσικὸ πνεῦμά του, θὰ βαδίσῃ στὸ μέλλον ὅλη ἡ ἀπειρὴ σειρὰ τῶν φιλοσόφων τοῦ Πνεύματος, ποὺ ἄρχισε μὲ τὸ Σωκράτη, τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ἀριστοτέλη καὶ συνεχίζεται ὡς σήμερα καὶ θὰ συνεχίζεται στὴν Αἰωνιότητα ὅσο θὰ ὑπάρχῃ ὁ Ἄνθρωπος, ὡς πνευματικὸ ὄν, ἀπάνω στὴ Γῆ καὶ μέσα σ' ὅλη τὴ Δημιουργία.

10. ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τὸ μεγάλο δράμα τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτη — κάθε ἀληθινὴ Φιλοσοφία εἶναι κι' ἓνα μεγάλο δράμα, μιὰ μεγάλη τραγωδία! — διαδραματίζεται μέσα στὸ κλίμα τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Πυθαγόρα, τοῦ Ἐμπεδοκλή καὶ τοῦ Ἄναξαγόρα, τὸ κλίμα τῆς πνευματικῆς θεωρίας — ἐνόρασης τοῦ Κόσμου στὴν κύρια διάστασή του, τὴ διάσταση τοῦ Βάθους — Ὑψους. Ὁ Ἄναξαγόρας εἶναι ὁ πρῶτος Προσωκρατικὸς φιλόσοφος, ποὺ βυθίζει τὰ μάτια του μέσα στὰ βάθη τῶν κόσμων τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἡρακλείτου, τοῦ Πυθαγόρα καὶ τοῦ Ἐμπεδοκλή, καὶ ἀποκαλύπτει ὡς πρώτη καὶ μόνη ὄντολογικὴ ἀρχὴ ὅλου τοῦ Κόσμου, τὸ Πνεῦμα. Στὸ δρόμο αὐτὸ τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ ξάνοιξε ἡ Φιλοσοφία τοῦ Ἄναξαγόρα, ὡς Φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος, θὰ βαδίσουν καὶ οἱ τρεῖς μεγάλοι θεμελιωτὲς τῆς Φιλοσοφίας τῆς αἰωνίας πολιτείας τῆς Παλλάδας Ἀθηνᾶς, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Ἄναξαγόρα ἦταν ἡ πρώτη σπῖθα τῆς φλόγας τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Πνεύματος. Στὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη ἡ φλόγα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου θὰ φουντώσῃ καὶ θὰ λαμπαδιάσῃ σ' ὅλη τὴν αἰώνια λάμψη της καὶ θὰ γίνῃ ὁ ἥλιος ποὺ θὰ φωτίσῃ στὸ μέλλον ὅλη τὴν Ἀνθρωπότητα.

Πρώτη ἢ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη θὰ προχωρήσῃ πρὸ βαθειὰ μέσα στὶς σφαῖρες τῶν νέων δοριζόντων καὶ κόσμων τῆς Φιλοσοφίας, ποὺ ξάνοιξε ἡ Φιλοσοφία τοῦ Ἀναξαγόρα, καὶ θὰ φτάσῃ μέσα στὰ αἰώνια καὶ ὡς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀπροσπέλαστα καὶ ἀφώτιστα βάθη τοῦ ἀπολύτου καὶ αἰωνίου ὄντος καὶ στὸ κέντρο τῆς Φιλοσοφίας τοῦ βάρθους καὶ τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Πνεύματος.

Ἡ Φιλοσοφία βγάζει τῶρα στὸ φῶς τοῦ Κόσμου, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἱστορία ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας, τὴν ἀπόλυτη καὶ αἰώνια ἀλήθεια τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Πνεύματος, ὡς ἀπόλυτης ὄντολογικῆς ἀρχῆς τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς ἠθικῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν. Μὲ ἄλλους λόγους τὴν ἀπόλυτη καὶ αἰώνια ἀλήθεια τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Πνεύματος, ὡς πρώτης πηγῆς τῆς ζωῆς τοῦ Κόσμου καὶ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ φωτός. Ὡς πηγῆς δημιουργικῆς ἐνεργείας καὶ ζωῆς καὶ στὶς σφαῖρες τῆς καθαρῆς θεωρητικῆς Φιλοσοφίας, τῆς Μεταφυσικῆς, τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἀλήθειας, καὶ στὶς σφαῖρες τῆς ἠθικῆς Φιλοσοφίας, τῆς Φιλοσοφίας τῆς Ἀρετῆς.

Στὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη ὁ Καθαρὸς Λόγος, ὁ ἀνεξάρτητος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τὴ Φύση καὶ τὴν Ὑλὴ Δημιουργικὸς Λόγος, ἀποκαλύπτεται σ' ὅλη τὴν κοσμοκατακλυσμικὴ καὶ ἐκθιαμβωτικὴ θεϊκὴ δύναμή του, ὡς ἡ μοναδικὴ πραγματικὴ δύναμη καὶ πρώτη ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς ἀποκάλυψης σ' ὅλο τὸν Κόσμο τοῦ θαύματος θαυμάτων τῆς Ζωῆς, τοῦ θαύματος τῆς προσωπικότητας τοῦ ἡρωϊκοῦ Ἀνθρώπου, ὡς ἡλίου ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ θεοῦ ὅλων τῶν θεῶν τῆς Ζωῆς μέσα στὸ Ἄπειρο καὶ τὴν Αἰωνιότητα. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἱστορία ὅλου τοῦ Κόσμου, ὑψώνει στὸ κέντρο τοῦ Σύμπαντος καὶ τῆς Ἱστορίας τὴν ἀνθρώπινη πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ προσωπικότητα. Τὸν αἰώνιο Ἀνθρώπο, ὡς πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ ὄν στὴν ἀληθινὴ πνευματικὴ φύση του καὶ ἠθικὴ οὐσία του. Ὁ Λόγος ἀποκαλύπτεται ἐδῶ καὶ ὡς ὄντολογικὴ ἀρχὴ ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὡς πρώτη ἀρχὴ καὶ πηγὴ τῆς ἠθικῆς ζωῆς ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας.

Ὑπέριστη ἀρχὴ τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πνεύματος ἡ ἀρχὴ τῆς ἀπόλυτης ἐνότητας καὶ ταυτότητας τοῦ ὄντος καὶ τοῦ Λόγου, τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Ἀνθρώπου, τῆς πνευματικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς Ζωῆς, τῆς Μεταφυσικῆς καὶ τῆς Ἠθικῆς. Τὸ φῶς τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ φῶς τῆς Ἀλήθειας στὶς σφαῖρες τῆς Μεταφυσικῆς καὶ τὸ φῶς τῆς Ἀρετῆς στὴν περιοχὴ τῆς Ἠθικῆς. Γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἱστορία ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας δίνεται ἡ τελειότατη καὶ κλασσικὴ εἰκόνα τῆς ἱστορικῆς ἐνσάρκωσης μέσα στὴ ζωὴ τοῦ Κόσμου τῆς ἀρχῆς αὐτῆς τῆς ἐνότητας τοῦ ὄντος καὶ τοῦ Πνεύματος, τοῦ Ἀπολύτου καὶ τοῦ Κοσμικοῦ, τοῦ Αἰωνίου καὶ τοῦ Χρονικοῦ, μ' ἓνα λόγο τῆς ἀρχῆς τοῦ Θεοῦ, στὴ συγκλονιστικὴ τραγωδία τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου, ἀλλὰ καὶ μοναδικοῦ στὴν Ἱστορία ὅλου τοῦ Κόσμου Ἀνθρώπου — Θεανθρώπου, τοῦ Σωκράτη.

Μὲ τὴν ἡρωϊκὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη ὁ Λόγος, ἡ Φιλοσοφία, ἀποκαλύπτεται ὡς πηγὴ τῆς ἀπόλυτης ἁρμονίας ὅλων τῶν κόσμων τῆς θεωρητι-

κῆς πνευματικῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς ἠθικῆς Ἀρετῆς. Ὡς μητέρα τῆς ἀπάνω ἀπ' ὅλο τὸν Κόσμο καὶ τὸν ἀπειρο Χρόνο πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς Ἀνθρώπινης Προσωπικότητος. Ὡς πρώτη πηγὴ τῆς ἀρετῆς ὅλων τῶν ἀρετῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ Ἀνθρώπινου ὄντος, τῆς ἀρετῆς τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ Ἡρωϊσμοῦ, τοῦ Προμηθεϊσμοῦ, γιὰ τὸ ὑπέρτατο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ τῆς λύτρωσης τοῦ Ἀνθρώπινου Γένους ἀπὸ τὰ σκοτάδια τῆς ζωῆς του μέσα στὸ Ἄπειρο καὶ τὴν Αἰωνιότητα.

Ἡ ὑπέρτατη καὶ πρωτοφανέρωτη στὴν Ἱστορία ὅλου τοῦ Κόσμου ἀρχὴ τῆς φιλοσοφικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Γνώσης, τῆς Σοφίας, τῆς Ἀλήθειας, ὡς Ἀρετῆς. Ἡ Ἀλήθεια, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, εἶναι ἡ μοναδικὴ πηγὴ τῆς Ἀρετῆς. Δίχως τὴ Γνώση, δίχως τὸ φῶς τῆς Ἀλήθειας, τῆς μεταφυσικῆς Ἀλήθειας, δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ γὰ ὑπάρξει καὶ ἡ Ἀρετὴ, δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια ἠθικὴ. Ἡ βασίλισσα ὅλων τῶν Ἰδεῶν, στὸν ὑπερουράνιο κόσμο τῶν Ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος, ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγαθοῦ, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, εἶναι δημιουργία τῆς Ἀλήθειας, τοῦ πνευματικοῦ Φωτός. Ἡ Κακία ἀντίθετα εἶναι γέννημα καὶ θρόμμα τῆς πνευματικῆς πλάνης, τῆς ἀγνοίας, τοῦ πνευματικοῦ ζόφου. Καὶ μοναδικὴ πηγὴ τῆς μεταφυσικῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς ἠθικῆς Ἀρετῆς εἶναι ὁ Λόγος, τὸ Πνεῦμα, ὁ Θεός.

Μὲ τὸ πνεῦμα αὐτό, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, τὸ ὑπέρτατο ἠθικὸ χρέος τοῦ Ἀνθρώπου στὴ ζωὴ του μέσα στὸν Κόσμο, ὁ ἀδιάκοπος ἠρωϊκὸς ἀγώνας ὅλης τῆς ζωῆς του καὶ στὸ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ ἠρωϊκὸς θάνατός του γιὰ τὰ ὑπέρτατα καὶ θειότατα ἰδανικὰ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ἀπάνω στὴ Γῆ καὶ κάτω ἀπὸ τὸν Ἥλιο, τὰ ἰδανικὰ τῆς ἀγάπης ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς θυσίας γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Θεοῦ, εἶναι μεταφυσικὸ χρέος τοῦ Ἀνθρώπου, χρέος τῆς ἀγάπης του πρὸς ὅλο τὸν Κόσμο καὶ τὴν πρώτη ἀρχὴ τοῦ Κόσμου, τὸ ὑπέρτατο, ἀπόλυτο, ἀπειρο κι' αἰώνιο πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ ὄν, τὸ Θεό.

Στὸ αἰώνιο θεῖο φῶς τῆς Φιλοσοφίας αὐτῆς τοῦ Σωκράτη, τῆς ἐνσαρκωμένης μ' αἷμα στὴ ζωὴ του Φιλοσοφίας του, τὸ ἐφήμερο καὶ διαβατάριο ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ παγκόσμιου θεάτρου τῆς Δημιουργίας — στὴν πρώτη ματιὰ καὶ στὴ φαινομενικότητα τοῦ ἀπολύτου ὄντος — Ἀνθρώπινο ὄν, στὸ βάθος καὶ στὴν ἀπόλυτη πραγματικότητα, εἶναι ἓνα πνευματικὸ καὶ μεταφυσικὸ ὄν, ἓνα θεῖο ὄν. Ἐνας ἀληθινὸς μέσα στὸν Κόσμο θεός, ἓνας Κοσμοθεός. Εἰκόνα καὶ ὁμοίωση κι' ἐνσάρκωση κι' ἐνανθρωπισμὸς τοῦ ἐνὸς καὶ μόνο προσωπικοῦ καὶ ζωντανοῦ καὶ ὑπερβατικοῦ Θεοῦ μέσα στὸν Κόσμο.

Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη εἶναι ἡ Φιλοσοφία τῆς ἀποκάλυψης στὴν Ἱστορία τοῦ Κόσμου τοῦ θεϊκοῦ στοιχείου τῆς Ἀνθρώπινης Φύσης. Ἡ Φιλοσοφία τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Ἀνθρώπου, ὡς πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ ὄντος, ἀπάνω, πέρα κι' ἔξω ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ τὸ νόμο ὅλων τῶν νόμων τῆς ὕλης, τὸ νόμο τῆς Φθορᾶς καὶ τοῦ Θανάτου, μὲ ἄλλους λόγους ἢ Φιλοσοφία τῆς νίκης τοῦ Ἀνθρώπου ἐναντίον τοῦ Θανάτου, ἢ Φιλοσοφία τῆς Ἀθανασίας.

Στὸ φῶς τοῦ ἀληθινοῦ αὐτοῦ νοήματος τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη ὁ μοναδικὸς δρόμος τῆς κατάκτησης τῆς Ἀθανασίας εἶναι ὁ δρόμος τῆς αὐτοανακάλυψης καὶ αὐτοαποκάλυψης, μὲ τὸν ἡρωϊκὸ πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ ἀγώνα ὅλης τῆς ζωῆς καὶ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο, τοῦ ὑπερκόσμιου πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ μεγαλείου τοῦ Ἀνθρώπου, τῆς ἀνακάλυψης καὶ ἀποκάλυψης τοῦ ἀπειρου βάθους καὶ ὕψους τῆς Ἀνθρώπινης Ψυχῆς, ὡς θείας οὐσίας («Ψυχῆς πείρατα ἴων οὐκ ἂν ἐξεύροιο, πᾶσαν ἐπιπορευόμενος ὁδὸν οὕτω βαθὺν λόγον ἔχει» (Ἡρακλ. ἀπ. 45)). Καὶ τὸ κοσμικὸ θαῦμα θαυμάτων τῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ Ἀνθρώπου, ὡς θείου ὄντος, ὡς Θεανθρώπου, ὡς θείας προσωπικότητας, ὡς ἀπειροελάχιστου μορίου τοῦ Θεοῦ, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη, πραγματώνεται μόνο μὲ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο γιὰ τὴ θεία Ἰδέα, γιὰ τὴν ἀπόλυτη κι' αἰώνια Ἀλήθεια, γιὰ τὴν ἀπόλυτη κι' αἰώνια θεία Ἀρετή, γιὰ τὴν ἀπόλυτη κι' αἰώνια θεία Ὁμορφιά, μ' ἓνα λόγο γιὰ τὸ Θεό, δημιουργὸ καὶ ἥλιο τοῦ Σύμπαντος.

Γενικὰ ὁ Σωκράτης εἶναι ὁ πραγματικὸς θεμελιωτῆς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου καὶ ὅλου τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κόσμου. Ἡ Φιλοσοφία του εἶναι ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος, ὡς Φιλοσοφία τοῦ Θεοῦ. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη εἶναι ἡ Φιλοσοφία τοῦ ἀπολύτου Σπριτουαλισμοῦ, τῆς παντοκρατορίας καὶ τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας μέσα στὸν Κόσμο τοῦ Πνεύματος. Τὸ Πᾶν, στὸ βάθος του, εἶναι πνεῦμα καὶ μόνο πνεῦμα.

11. ΠΛΑΤΩΝ. Ὁ ποιητῆς τοῦ Φάουστ στὶς συνομιλίες του μὲ τὸν Ἐκκερμαν τονίζει τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια, πῶς ἡ ζωὴ ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας βασιζέται ἀπάνω στὴ Βίβλο καὶ στὰ δύο φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη. Πράγματι ἡ πνευματικὴ ζωὴ ὅλου τοῦ πολιτισμένου Γμήματος ὅλου τοῦ Κόσμου θεμελιώνεται ἀπάνω στὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία. Τὸ θεμέλιο ὅμως ὅλων τῶν θεμελίων τῆς Θρησκείας τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος. Ὁ ποταμὸς ὅλης τῆς πνευματικῆς ζωῆς ὅλου τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Κόσμου, ἀπὸ τοὺς αἰῶνες τῆς ἀγῆς της κι' ὡς τὶς κορυφές τῆς χρυσοῦς κλασσικῆς ἐποχῆς της, ἐκβάλλει στοὺς κόσμους τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος εἶναι ἡ ὠραιότατη καὶ τελειότατη ἰδεατὴ καὶ κλασσικὴ δημιουργικὴ σύνθεση ὅλης τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ ὅλου τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Σύνθεση τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Τέχνης καὶ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας ὅλης τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας. Σύνθεση κυρίως τῶν κύριων καὶ μεγάλων φιλοσοφικῶν ρευμάτων τῆς Προσωκρατικῆς Φιλοσοφίας, τοῦ Ἡρακλητισμοῦ, τοῦ Ἐλευτισμοῦ καὶ τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Τὸ γενικὸ συμπέρασμα καὶ ἡ πεμπουσία τῆς τιτάνιας αὐτῆς σύνθεσης τοῦ Πνεύματος εἶναι ἡ ἀπόλυτη κι' αἰώνια ἀλήθεια τῆς πνευματικῆς οὐσίας τοῦ ἀπολύτου ἀπειρου κι' αἰωνίου ὄντος, τοῦ Θεοῦ.

Ἡ Φιλοσοφία τοῦ τιτανικοῦ δημιουργοῦ τοῦ Φαίδωνος, τοῦ Συμποσίου, τοῦ Φαίδρου, τοῦ Τίμαιου, τῆς Πολιτείας, τῶν Νόμων, καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀθανάτων ἀριστουργηματικῶν φιλοσοφημάτων του, στὸ ἀληθινὸ

νόημά της, είναι Φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος καὶ μόνο Φιλοσοφία τοῦ Πνεύματος. Τοῦ ἀπολύτου, ἀπείρου, παγκοσμίου καὶ αἰωνίου δημιουργικοῦ Πνεύματος. Στὸ κέντρο τῆς μεγαλειωδέστατης αὐτῆς φιλοσοφικῆς δημιουργίας τοῦ Πλάτωνος, τοῦ μεγαλύτερου φιλοσόφου ὅλου τοῦ Κόσμου καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἡλίου τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος τῆς Πλατωνικῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἡ θεωρία του τῶν Ἰδεῶν.

Ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας ἔθεσε στὸ παρελθὸν καὶ θέτει σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς τοῦ φιλοσοφικοῦ Στοχασμοῦ τὸ ἐρώτημα τοῦ ἀληθινοῦ νοήματος τῆς Πλατωνικῆς θεωρίας τῶν Ἰδεῶν ποῖο εἶναι τὸ βαθύτερο καὶ τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς θεωρίας τῶν Ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος; Τὶ ἀκριβῶς ἐνοῦσε ὁ Πλάτων μὲ τὸν ὄρο «Εἶδος» ἢ «Ἰδέα»; Στὴν πνευματικὴ Ἱστορία ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητος γιὰ καμμιά ἄλλη σφαῖρα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δημιουργίας τοῦ Πνεύματος δὲν ἔχει χυθῆ τόσο μελάνι ὅσο ἔχει χυθῆ γιὰ τὸν καθαρὸ διαφωτισμὸ τοῦ προβλήματος αὐτοῦ τοῦ ἀληθινοῦ νοήματος τῆς Πλατωνικῆς θεωρίας τῶν Ἰδεῶν.

Ὁ Πλάτων θεωρεῖται γενικὰ ὡς ὁ θεμελιωτῆς τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ μεταφυσικοῦ Δυϊσμοῦ, τῆς θεωρίας τῶν δύο πρώτων ὄντολογικῶν ἀρχῶν τοῦ Κόσμου, τῆς Ὑλῆς καὶ τοῦ Πνεύματος. Ἄν καὶ ἡ θεωρία αὐτῆ γεννάει πολλές ἀμφιβολίες καὶ θέτει πολλὰ ἐρωτήματα στὴ φιλοσοφικὴ Σκέψη γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια της καὶ ἰδίως στὴν τελευταία φάση καὶ περίοδο τῆς φιλοσοφικῆς ἐξέλιξης τοῦ δημιουργοῦ της, ὡς τόσο ἡ θεωρία τοῦ φιλοσόφου γιὰ τὴν ὑπαρξὴ στὸ βάθος τοῦ ἀπολύτου ὄντος, τοῦ ὑπερβατικοῦ νοητοῦ κόσμου τῶν πνευματικῶν οὐσιῶν, τοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν του, δὲν ἀμφισβητιέται ἀπὸ κανένα ἀπολύτως καὶ εἶναι γενικὰ παραδεκτὴ. Ἀλλὰ ποιά εἶναι ἡ θέση τῆς θεωρίας τῶν Ἰδεῶν μέσα στὸν κόσμον τοῦ ὅλου ἰδεαλιστικοῦ συστήματος τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος;

Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος σφιχτοσυμπλέκεται ἐσωτερικὰ μὲ τὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη καὶ εἶναι στὸ βάθος της πλατύτερη φιλοσοφικὴ ἀνάπτυξη τῆς οὐσίας καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Σωκρατικῆς Φιλοσοφίας. Τελεία ἀπόδειξη τῆς ἀλήθειας αὐτῆς εἶναι ὁ ρόλος, ποὺ ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Πλάτων στὸ Σωκράτη, ὡς τὸ κύριον πρόσωπον ὅλων τῶν διαλόγων τῆς ἀνάπτυξης καὶ τοῦ διαφωτισμοῦ μὲ τὸ στόμα του (τοῦ Σωκράτη) ὅλης τῆς Φιλοσοφίας του. Ἡ τελεία κατανόηση τῆς Πλατωνικῆς Φιλοσοφίας εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατη δίχως τὴ θεώρησή της στὴ βαθύτερη οὐσιαστικὴ σχέση της καὶ τὸν ἐσωτερικὸ οὐσιαστικὸν δεσμὸν της μὲ τὴ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη καὶ ἡ Φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος οὐσιαστικὰ δὲ χωρίζονται καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ στὴν πραγματικότητα νὰ κατανοηθοῦν τελείως χωριστὰ ἢ μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καὶ οἱ δύο φιλοσοφίαι στὸ βάθος εἶναι μιὰ φιλοσοφία, ἓνα σῶμα, ἓνας οργανισμὸς. Ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων, ὡς φιλόσοφοι, ἔχουν ἓνα πνεῦμα, μιὰ ψυχὴ, ἓνα καὶ τὸν αὐτὸ ἰδεολογικὸν κόσμον, εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον καὶ πρόσωπον καὶ ἔχουν μιὰ καὶ τὴν ἴδια πνευματικὴ καὶ ἠθικὴν πρόσωπικότητα, μιὰ φιλοσοφικὴ προσωπικότητα. Ἐνα πνεῦμα καὶ μιὰ ψυχὴ μέσα σὲ δύο πρόσωπα. Ὁ Σωκράτης — Πλάτων εἶναι ὁ αἰώνιος

ιδεώδης κλασσικός φιλόσοφος τοῦ αἰώνιου Ἑλληνισμοῦ, ποῦ ἐνορᾷ πνευματικὰ καὶ στοχάζεται τὰ αἰώνια πνευματικὰ καὶ φιλοσοφικὰ προβλήματα — μυστήρια τῆς ζωῆς τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸν Κόσμο καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα τὸ αἰώνιο πρόβλημα — μυστήριο τοῦ Θανάτου, καὶ κατακλύζει ὅλα τὰ προβλήματα — μυστήρια αὐτὰ μὲ ἀπειρο κι' αἰώνιο πνευματικὸ φῶς, φιλοσοφικὸ φῶς.

Ὁ ἰδεώδης αὐτὸς φιλόσοφος τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδας καὶ κατὰ προέκταση καὶ ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητος, ὁ ἀθάνατος Σωκράτης — Πλάτων, εἶναι ὁ ποῦ φιλοσοφεῖ ἀθάνατος κι' αἰώνιος Ἑλληνικὸς Λαός. Ἡ Φιλοσοφία του βγαίνει ἀπὸ τὰ βάθη τῆς αἰωνίας ψυχῆς του καὶ εἶναι ἡ Φιλοσοφία τῆς οὐσίας τῆς αἰωνίας ψυχῆς τῆς Αἰωνίας Ἑλλάδας κι' ἔχει σὲ κάθε στιγμή μπρὸς στὰ μάτια του τὸ ἀβυσσαλέο καὶ ζοφερὸ δρᾶμα τοῦ ἀπέραντου ὠκεανοῦ τοῦ σ' αἰώνια κίνηση — ροή — ταραχή — μεταβολή καὶ σ' αἰώνιες ἀντιθέσεις καὶ ἀέναο πόλεμο πραγματικοῦ Κόσμου καὶ ἀγωνίζεται μὲ ἡρωϊσμὸ σ' ὅλη τὴ ζωὴ του ὑπεράνθρωπα καὶ τιτανικὰ νὰ συλλάβῃ πνευματικὰ τὸ βαθύτερο κι' αἰώνιο ἀληθινὸ νόημά του.

Τὸ τελειότερο παράδειγμα τοῦ κόσμου αὐτοῦ τοῦ αἰωνίου Γίγνεσθαι, στὴν ἐποχὴ τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνος, εἶναι ὁ κόσμος τῶν Ἑλλήνων σοφιστῶν. Ὁ κόσμος τῶν σοφιστῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶναι ὁ κόσμος τοῦ παναιώνιου προσκηνίου τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ κόσμος ὅχι τοῦ βάθους καὶ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς κι' ἐπιφάνειας τοῦ αἰωνίου Ἑλληνισμοῦ, ὁ κόσμος τῆς χρονικῆς φαινομενικότητος τῆς ἀπόλυτης Ἑλληνικῆς Πραγματικότητος. Μὲ ἄλλους λόγους ὁ κόσμος, ποῦ ἀπεργάζεται πάντα καὶ σὲ κάθε ἱστορικὴ στιγμή τὴν κατάπτωση, τὴν παρακμὴ καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ δημιουργικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ κόσμος τῶν Ἑλλήνων σοφιστῶν ἔχει δική του Φιλοσοφία. Καὶ ἡ Φιλοσοφία τοῦ κόσμου αὐτοῦ τῶν σοφιστῶν, ποῦ στὰ τέλη τοῦ Ε' π.Χ. αἰώνα καὶ στὶς ἀρχὲς τοῦ Δ' π.Χ. αἰώνα ἀπειλεῖ νὰ κατακτήσῃ ὀλοκληρωτικὰ καὶ νὰ συντρίψῃ τελείως κι' ἐξουθενώσῃ ὅλο τὸν Ἑλληνισμό, εἶναι ἡ Φιλοσοφία τοῦ Φαινομενισμοῦ, τοῦ Ὑποκειμενισμοῦ, τοῦ Σχετικισμοῦ καὶ τοῦ Σκεπτικισμοῦ καὶ στὸ βάθος τοῦ Ὑλισμοῦ — Ἀθεϊσμοῦ. Ἡ Φιλοσοφία τοῦ ἀκρατοῦ καὶ ἀχαλιναγώγητου Ἀτομικισμοῦ, τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας τοῦ κόσμου τῶν προσωπικῶν παθῶν καὶ ὀρμεμφύτων καὶ τῶν σκοτεινῶν ἀτομικῶν ὑλικῶν συμφερόντων, μὲ ἄλλους λόγους ἡ Φιλοσοφία τῆς ἀναρχίας, τῆς διαίρεσης, ἐξάρθρωσης, διάλυσης, ἀποσύνθεσης, παρακμῆς καὶ καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου. Στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος ὁ κόσμος τῶν σοφιστῶν τῆς ἐποχῆς τους εἶναι ὁ μεγάλος ἐχθρὸς κι' ἐθνικὸς κίντυνος ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Ὁ κόσμος, ποῦ μὲ τὴ φιλοσοφία του, τὶς θεωρίες καὶ τὶς πράξεις του καὶ ὅλη τὴ ζωὴ του, ὀδηγεῖ, χωρὶς τὴν ἀντίδραση καὶ τὴν πολεμικὴ ἐναντίον του, μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα καὶ μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια ὅλο τὸν Ἑλληνικὸ Κόσμο στὴν παρακμὴ καὶ στὴν τελειωτικὴ καταστροφὴ. Καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ ὑπῆρξε στὸ τέλος στὴν πραγματικότητά τὸ ἀποτέλεσμα τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῆς δράσης τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφιστῶν στὴν Ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ τὸ ἴδιο εἶναι

πάντα τὸ ἔργο τῶν αἰωνίων σοφιστῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ σ' ὅλη τὴ μακροαίωνα ἱστορία του, ἡ καταστροφή τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου, μὲ τὸ πνεῦμα τῆς σκοτεινιάς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, τῆς πλάνης, τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς πνευματικῆς τύφλωσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Ἡ σωτηρία ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους στὴν ἱστορικὴ αὐτὴ στιγμή ἐξαρτιέται ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ κήρυγμα μιᾶς ὑψηλῆς φιλοσοφικῆς θεώρησης τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Ζωῆς, ποῦ στὸ κέντρο της εἶναι ἡ ὑψώση τῆς αἰώνιας ἀρχῆς τῆς ἀληθινῆς ζωῆς, τῆς δημιουργικῆς ζωῆς, τοῦ Ἀνθρώπου μέσα στὸ Σύμπαν καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα τὴν ἀρχὴ τοῦ ἀληθινοῦ Ἠθικοῦ Χρέους, τοῦ ἀπολύτου Ἠθικοῦ Χρέους. Ἡ πραγματικὴ σωτηρία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιβάλλει, τὴν ἀπόλυτη ἐξυγίανσή του, ἀναμόρφωσή του καὶ ἀναγέννησή του, σύμφωνα μὲ τὸ ὑψηλὸ θεϊκὸ πνεῦμα τοῦ ἀθάνατου κόσμου τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν Σαλαμινομάχων καὶ τῶν Πλαταιομάχων. Τὸ πρῶτο χρέος τῆς ἀληθινῆς καὶ στὸ ὕψος της γνήσιας καὶ δημιουργικῆς δρθῆς Φιλοσοφίας εἶναι τὸ χρέος τῆς πρὸ σκληρῆς, πρὸ ἀλύγιστης καὶ πρὸ ἀδυσώπητης Πολεμικῆς ἐναντίον ὅλων τῶν ἀντιδραστικῶν, ἀντιδημιουργικῶν καὶ καταστρεφτικῶν δυνάμεων τοῦ πνευματικοῦ ζόφου, τῆς παρακμῆς καὶ τῆς συντριβῆς καὶ καταστροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Καὶ ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος ἔρχεται γιὰ νὰ δώσῃ σ' ὅλο τὸ Ἑλληνικὸ Ἔθνος τῶν καιρῶν ἐκείνων καὶ ὅλων τῶν αἰώνων τὴν ἀληθινὴ, τὴν ὑψηλὴ, τὴ γνήσια δημιουργικὴ Φιλοσοφία τῆς Ἀλήθειας καὶ τῆς Ἀρετῆς καὶ τῆς ἀδμαστικής καὶ ἀδυσώπητης Πολεμικῆς ἐναντίον τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων ὅλων τῶν ἐχθρῶν του. Κύριος οὐσιώδης σκοπὸς τῆς Φιλοσοφίας αὐτῆς δὲν μπορεῖ νὰ ἦναι κανεὶς ἄλλος, παρὰ μόνον ἡ ἠθικὴ ἀναγέννηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, τοῦ αἰωνίου Ἑλληνικοῦ φιλοσόφου τῆς Ἑλληνικῆς Ζωῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Ἀκμῆς, τῆς Ἑλληνικῆς Δημιουργίας, τῆς Ἑλληνικῆς Μοίρας, τῆς Ἑλληνικῆς Ἀθανασίας καὶ Αἰωνιότητος.

Ὁ Ἑλληνικὸς Κόσμος, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ σωθῆ, νὰ προκόψῃ καὶ νὰ σταθῆ στὸ ὕψος τῆς ἱστορικῆς μοίρας του παρὰ μόνον μὲ τὸ κήρυγμα, τὸ παράδειγμα τῆς θεωρίας καὶ τὴν πράξη καὶ τὴ ζωὴ τῆς ἀληθινῆς, τῆς ὑψηλῆς, τῆς ἀπόλυτης καὶ αἰώνιας ἠθικῆς Ἀρετῆς. Καὶ ἀκριβῶς γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος στὸ κέντρο της ὑψώνει τὴν Ἀρετὴ καὶ στὸ ἀληθινὸ ὑψηλὸ νόημά της καὶ στὴν ἀληθινὴ οὐσία της εἶναι Φιλοσοφία τῆς Ἀρετῆς καὶ μόνον τῆς Ἀρετῆς. Φιλοσοφία τῆς Ἀρετῆς, στὸ ἀπόλυτο καὶ αἰώνιο νόημά της γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Κόσμο καὶ γιὰ ὅλο τὸν Κόσμο.

Ἡ Φιλοσοφία τῶρα τῆς Ἀρετῆς, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, προϋποθέτει οὐσιαστικὰ καὶ μὲ ἀπόλυτη ἐσωτερικὴ ἀναγκαιότητα, τὴ Φιλοσοφία τῆς Ἀλήθειας, βγαίνει μόνον ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ Φιλοσοφία τῆς Ἀλήθειας καὶ στερεώνεται ἀσάλευτα μόνον ἀπάνω στὴ Φιλοσοφία τῆς Ἀλήθειας. Τὰ ἀπολύτως στέρεα καὶ αἰώνια ἀκλόνητα θεμέλια τῆς Μεταφυσικῆς εἶναι μόνον τὰ θεμέλια τῆς ὄντολογικῆς, τῆς μεταφυσικῆς Ἀλήθειας. Τῆς

ἀληθινῆς Γνώσης, τῆς γνώσης τοῦ ἀπολύτου ὄντος, τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου τῆς ἀπόλυτης Πραγματικότητας.

Στις σφαῖρες τῆς θεωρίας τῆς Γνώσης (Γνωσιολογίας) στήν Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας εἶδαν τὸ πῶς τοῦ Κόσμου δύο γνωσιολογικὲς θεωρίαι, δύο εἶδη γνώσης. Ἡ γνώση τοῦ Ἐμπειρισμοῦ, ἡ γνώση τῶν Αἰσθήσεων, τῆς Αἰσθητηριακῆς Ἐμπειρίας, τῆς «δόξας» καὶ τῆς «εἰκασίας», κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ Πλάτωνος, καὶ ἡ γνώση τοῦ Ὄρθολογισμοῦ ἢ Νοολογισμοῦ, ἡ γνώση τοῦ ὀρθοῦ Λόγου, τῆς ὀρθῆς καὶ φωτεινῆς Νόησης, τῆς ἀπόλυτης πνευματικῆς Ἀλήθειας. Ἡ πρώτη γνώση εἶναι ὑποκειμενικὴ, σχετικὴ, δὲν εἶναι ἀντικειμενικὴ καὶ καθολικὴ, δίνει μόνο τὴν ἐξωτερικὴν ὄψιν καὶ ὄχι τὸ βάθος καὶ τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων τοῦ Κόσμου, δὲν ἔχει ἀντικειμενικὴ καὶ καθολικὴ ἀξία καὶ ἰσχύ. Ἡ δευτέρη γνώση εἶναι ἡ ἀπόλυτη καὶ ἡ μόνη ἀληθινὴ γνώση. Δίνει τὸ βάθος, τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ψυχὴν τῶν ὄντων. Ἡ πρώτη γνώση εἶναι ἡ γνώση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφιστῶν καὶ ὄλου τοῦ γένους τῶν σοφιστῶν τῆς Ἱστορίας ὅλης τῆς Ἀνθρωπότητας. Οὐσία καὶ βάση τῆς ὀ Υποκειμενισμός, ὁ Σχετικισμός, ὁ Ἀτομικισμός. Ἀπόλυτο καὶ μοναδικὸ κριτήριον τῆς Ἀλήθειας ἡ κρίσις τοῦ ὑποκειμένου. Μέτρο τῶν πάντων ὁ Ἄνθρωπος (ἡ Φιλοσοφία τοῦ σοφιστῆ Πρωταγόρα), ἡ ὑποκειμενικὴ κρίσις καὶ θέλησις, τὸ ὑποκειμενικὸ καὶ ἀτομικὸ συμφέρον τοῦ καθενός. Τελεία ἀγνοία, παραγνώρισις καὶ περιφρόνησις τοῦ Ἀντικειμενικοῦ, τῆς γενικῆς κρίσεως καὶ ἀλήθειας, τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, τῆς ἀνθρώπινης Κοινωνίας — Πολιτείας.

Ἄλλ' ὁ Ἐμπειρισμός — ὑποκειμενισμός τῶν σοφιστῶν, στὰ μάτια τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, εἶναι στήν οὐσίαν τοῦ Σχετικισμοῦ, στὸ βάθος Σκεπτικισμός, μὲ ὀλεθριώτατες μηδενιστικὰς συνέπειαι, καὶ καταλήγει, μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα, στὸν ἀπόλυτον Ἀτομικισμόν, στήν κατάλυσιν τῆς ἠθικῆς, ὡς συστήματος τῶν ἀπολύτων ἠθικῶν ἀληθειῶν καὶ ἀξιών τοῦ συμφέροντος καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῶν Πολλῶν, τοῦ γενικοῦ καλοῦ τοῦ κοινωνικοῦ Συνόλου, καὶ συνεπῶς στὸν Ἀνηθικισμόν καὶ στὸν Ἀντιηθικισμόν, στὸν Ὑλισμόν καὶ στὸν ὕλιστικὸν Εὐδαιμονισμόν καὶ Ἐιδονισμόν, ποὺ σείει καὶ γκρεμίζει ὅλα τὰ θεμέλια τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ οἰκοδομήματος ὄλου τοῦ Κόσμου. Τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν οἰκοδόμημα ὄλου τοῦ Κόσμου θεμελιώνεται, μὲ ἀπόλυτη στερεότητα, μόνο ἀπάνω στήν Ἀλήθειαν, τὴν ἀπόλυτην ὄντολογικὴν Ἀλήθειαν τῆς ἀπόλυτης ἀντικειμενικῆς Πραγματικότητας, τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀπολύτου ὄντος καὶ τοῦ ἀπολύτου Λόγου.

Ἡ Φιλοσοφία τοῦ Σωκράτη — Πλάτωνος, ὡς φιλοσοφία στὸ βάθος τῆς καὶ στήν οὐσίαν τῆς ἀληθινῆς Ἀρετῆς, θεμελιώνεται ἀπάνω στήν ἀληθινὴν Γνώσιν — Ἐπιστήμην, στήν ἀπόλυτην καὶ αἰώνιαν Ἀλήθειαν. Τὴν Ἀλήθειαν ὄχι τῆς ἐξωτερικῆς Φαινομενικότητας τοῦ Κόσμου, ἀλλὰ τὴν Ἀλήθειαν τοῦ βάθους καὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀπόλυτης ἀντικειμενικῆς ὄντολογικῆς πραγματικότητας ὄλων τῶν ὄντων. Τῆς πραγματικότητας τοῦ ἀπολύτου ὄντος, τοῦ Πνεύματος, ὡς πρώτης αἰτίας καὶ ἀρχῆς καὶ πηγῆς τῆς ζωῆς ὄλου τοῦ Κόσμου.